

Акционарско друштво

Појам

- утврђен основни капитал, у целости подељен на акције, акционари не одговарају
- самосталност и недељивост сваке акције
- начело императивности за јавна ад

Општи акти

- обавезни – оснивачки акт и статут; објава у регистру
- оснивачки акт – служи оснивању и не мења се
- статут – највиши општи акт, прописана садржина
- измена статута – већина свих по капиталу, ако није прописана увећана већина

Акција

- три значења – део капитала, хов и скуп чланских права
- акција као део капитала
- * један у низу једнаких делова на који је подељен основни капитал
- * стицање – уписом у Централни регистар хов
- * скуп свих акција 1 а-ра – удео у основ. кап. и сразмерност чланских права
  - акција као серијска хов
- * масовна продаја у емисији ради сакупљања капитала
- * слободно преносива – у нејавном ад по статуту ограничење правом прече куповине
- * гласи на име и дематеријализована (електронски запис)
- * начин преноса – преносом са рачуна на рачун
  - акција као скуп чланских права
- * права из акције – 1) на учешће у управљању (1 акција, 1 глас) 2) на учешће у добити – дивиденда 3) учешће у ликвидаци. остатку
- * права на акцији – својина или уже стварно право (нпр. залога) и право пречег уписа
  - врсте и класе акција
  - појам класе – серија (скуп) акција истих права
  - врсте према повластицама – обичне и повлашћене
- * обичне акције
  - + појам - три основна чланска права
  - + ад мора да изда обичне акције
  - + све обичне акције - једна класа
- * повлашћене акције
  - + појам - повластица; не и право гласа, осим у питањима повлашћених акција
  - + само за новчане улоге
  - + могућност замене за обичне; обратно забрањено
  - + могућност више класа – према врсти повластице
  - + максимум – до 1/2 основног капитала
    - врсте акција према начину одређивања удела . номиналне и рачуноводствене (квотне)
    - номиналне акције – гласе на апслутни новчани износ; миним. 100 дин.; одређује га ад
    - рачуноводствене
- * немају номиналну вредност, већ сразмеру према основном капиталу (нпр. 1 промил)
- * израчунавање вредности – у годишњем обрачуна поделом основног капитала укупним бројем издатих акција
- * ад – или све номиналне, или све рачуновод. акције
  - сопствене акције

- * појам – ималац ад
- * забране – да ад стиче од себе и да помаже улагаче да купују акције
- * услови за стицање: **1)** одлука скупштине **2)** потпуна отплата **3)** забрана смањења капитала **4)** јавно друштво до 10% основног кап.
- * обавеза отуђења – 1 до три године, иначе поништај
  - вредност акција – номинална, тржишна и емисиона
- * номинална – збир свих је основни капитал; одређује друштво одлуком о емисији
- * тржишна – настаје на тржишту након емисије; у Срб. – просечна цена у последњих 6 месеци
- * емисиона
  - + појам – цена по којој ад продаје акције у емисији
  - + висина – не испод номиналне, ни тржишне
  - + може испод тржишне (до 10%) – 1) емисија путем покровитеља и 2) емисија постојећим а-рима

Врсте АД

- јавна и нејавна АД
  - јавно АД
    - * појам – акције увело у јавну трговину (јавном емисијом или објавом проспекта)
    - * улагачи слободно јавно тргују акцијама
    - * уговор о продаји акција – неформалан
    - * могућност АД да укључи акције у берзу (котирано АД)
    - * забрана АД-у да ограничава слободан пренос акција
    - * обавеза ЈАД да јавно емитује акције, осим у прописаним изузецима (тзв. приватна емисија – нпр. постојећим а-рима, стручним улагачима...)
    - * обавеза ЈАД да објављује извештаје
    - * право ЈАД да се претвори у нејавно ад: **1)** мање од 10.000 а-ра **2)** одлука скупштине (**3/4** свих по капиталу) **3)** исплата несагласних а-ра
      - нејавно АД
    - * појам – није акције увело у јавну трговину
    - * забране јавне емисије акција, осим кад се претвара у ЈАД
    - * забрана акционарима да објављују понуде
    - * право АД да ограничи пренос статутом – право прече куповине или сагласност АД
    - * уговор о преносу – јавна исправа
    - * оснивање АД – само као нејавно АД

Улог

- врсте – не у раду
- новчана процена неновчаног улога – обавеза проценитеља за ЈАД
- обавеза уношења – рок из одлуке о емисији (до 2 год.; у јавној емисији одмах)
- делимично отплаћене акције: **1)** глас срезмерно отплати **2)** непреносиве **3)** не дају дивиденду **4)** право АД да искључи а-ра (поништај неотплаћених акција свим „дужницима“)

Основни капитал

- појам – збир номиналне вредности свих издатих акција
- дужност регистрације
- минималан осн. кап. – 3.000.000 динара
- повећање
- * надлежност скупштина; изузетно управа по одлуци скупштине (одобрени капитал)

- * начини: 1) новим улозима 2) из резерви или нераспоређене добити 3) заменом обвезница (вараната) за акције 4) припајањем
- * забрана ЈАД-у да исплати дуг акцијама, осим у прописаним случајевима (нпр. за порез)
- * успех емисије – кад пређе праг, иначе одустанак
- * регистрација повећања – конститут. дејство
  - смањење капитала
- * надлежност – скупштина (3/4 свих по капит.), управа АД само поништајем сопствених акција
- * обавеза заштите поверилаца – слично статусној промени
- * искључење заштите поверилаца – поништај бесплатно стечених сопствених акција, накнада мањка из резерви, покривање губитка...
- * редослед – најпре поништај сопств. акција, па одузимање од акционара (свим у истој сразмери)
- * технике – смањење броја акција или снижење номиналне вредности
- * регистрација смањења – конститут. дејство

Равноправност акционара

- само исте врсте и класе
- иста номинална вредност свих акција исте врсте и класе

Право на дивиденду

- услови – 1) остварена добит (или резерве, одн. нераспоређ. добит) 2) одлука скупштине – финанс. извештај
- редослед трошења добити – 1) покривање губитака 2) попуњавање обавезних резерви 3) исплата дивиденди
- иста дивиденда сви а-рима исте врсте и класе – иначе ништавост одлуке скупштине
- међудивиденда – допуштена ако је утврђена добит посебним фин. извештајем (нпр. 6 месеци)
- начин исплате – у новцу или у акцијама
- рок исплате – у одлуци скупштине; најкасније 6 месеци по одлуци
- момент стицања – дан дивиденде одређује скупштина (иначе 10 дан пре седнице скупшт.)

Ограничења плаћања акционарима – као у ДОО

Право пречег уписа

- појам – право прече куповине у емисији
- сразмера – број постојећих акција сваког а-ра
- обавеза АД да обавести о сваког а-ра о одлуци да емитује акције – као позив на скупштину
- трајање – по одлуци о емисији; најкраће првих 30 дана емисије
- искључење – само у нејавној емисији (3/4 свих по капиталу)

Органи

- системи управљања – једнодомни и дводомни (по статуту)
- једнодомни систем
- * скупштина и један или више директора (3 директора – одбор дир.)
- * ЈАД – обавезан ОД, који именује комисију за ревизију
  - дводомни систем
- * скупштина, НО и један или више извршних директора (3 дир. – изврш. одбор)
- * ЈАД – обавеза ИО; НО му бира генерал. дир.

Појачана заштита несагласних акционара

- појам – онај који је гласао против на скупшт.
- право да прода све акције на тржишту – иступа из друштва
- тржиште неразвијено - нема купца

* право да прода акције АД-у (обавеза откупа)

* случајеви – статусна промена, промена форме, располагање великом имовином, умањење чланских права...

* захтев скупштини – 15 дана по седници

* право на највишу цену – тржишна, књиговодствена или процењена

* рок одлуке АД-а – 60 дан по захтеву

* одбијање захтева – парница

Остала права – 1) сазивање скупштине, кад управа неће 2) уврштавање тачака у дневни ред (5%) 3) питања управи (мора одговор) 4) право на продају акција превеликом а-ру

Принудна продаја великом а-ру

- појам – радња малог а-ра којом принуђава великог (90%) да му купи акције
- није битан разлог
- последица – продавац иступа из АД
- поступак

* захтев АД-у да одреди цену акција (60 дана по захтеву)

* цена? – највиша као у случају несагласног а-ра

* велики а-р – мора да купи акције; рок – 60 дана по обавештењу о цени

* АД не одреди цену, или је прениска, или велики а-р не купи акције – парница

* солидарна одговорност АД са великим акционаром за исплату цене

Принудна куповина акција (искључење а-ра)

- појам – радња 90% а-ра да купи преостале акције свим а-рима

- захтев скупштини да донесе одлуку о принудном откупу
- скупштина приказује у одлуци тржишну, књиговодс. и процењену цену
- АД региструје у АПР- у одлуку о принудном откупу и предаје је Централном регистру
- велики а-р исплаћује цену – рок 3 дана по регистрацији
- заштита искљученог а-ра – 1) да у паници тражи поништај одлуке о откупу 2) да оспори цену у ванпарничном поступку
- откуп по преузимању АД

* стицалац 90% акција – право да принудно откупи све акције по цени из преузимања

* рок – 3 месеца по преузимању

* нема потребе за одлуком скупштине

Престанак друштва

- начини – стечај, ликвидација и статусна промена
- посебан разлог – одлука суда у парници
- таксативни разлози – 1) блокада управе 2) блокада скупштине 2 узаступне седнице 3) противзаконит рад управе и 4) расипање имовине друштва
- разлог отклоњив?

* право суда да АД-у остави рок за отклањање (до 6 месеци)

* АД не отклони разлог – суд пресудом налаже престанак АД

* уместо налога да АД престане – мере отклањања разлога (нпр. смена члана управе, принудна управа, исплата дивиденди)

- право тужиоца на накнаду штете